

en achterliggende denkkaders heen. Vanaf mei is er een Stuurcomité actief dat het opmaken van een Vijfjarig Strategisch Plan voor Justitieel Welzijnswerk als opdracht heeft. Waar de datum van oplevering van dit strategisch plan ligt, blijft onduidelijk en is hopelijk minder lang dan het tijds kader om te komen tot deze denkdag. De beslissing van het Verenigd Comité van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie voor dit Brussels Strategisch Plan dateert al van 3 juli 2008.

Hulp- en dienstverlening binnen de muren

De leidraad door de verschillende werkgroepen van deze denkdag heen komt overeen met de achterliggende doelstellingen van het te ontwikkelen Brusselse Strategische Plan: (1) het verzekeran van een kwalitatieve en geïntegreerde hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en (2) het streven naar een evenwichtige samenwerking met de actoren van Justitie. Een resumé van alle aanbevelingen uit deze werkgroepen zou ons te ver leiden. We bundelen kernachtig enkele reflecties die ressorteren onder beide doelstellingen: (a) Nood aan informatie over het bestaande aanbod, zowel ten aanzien van de gedetineerde als tussen de verschillende diensten, blijft nog steeds een pijnpunt; (b) De huidige versnipperde sociale kaart maakt het voor ingewijden al vaak ondoorzichtig, laat staan voor de gebruikers of buitenstaanders; (c) Een globaal, samenhangend en geïntegreerd beleid is noodzakelijk om zich nog meer te richten naar de noden van gede-

tineerden. Een kwaliteitsvolle vraaggestuurde hulpverlening in de gevangenis veronderstelt het aanpassen van het aanbod aan de noden, eerder dan het inpassen van de gedetineerde in het bestaande aanbod (CLAES 2012; ROOSE & BOUVERNE-DE BIE 2013); (d) Ook vertoeft er nog een grote groep van gedetineerden 'in de donkere spelonken' van de Brusselse gevangenissen met problematieken die een grotere diversificatie van het huidige aanbod vereisen.

Tekenend voor deze denkdag is de zichtbare wil, het engagement en de inzet van de sociaal werkers om overheen de eigen denkkaders en praktijken steeds constructief samen te werken naar een gemeenschappelijke, coherente en kwaliteitsvolle hulp- en dienstverlening. Maar ook en steeds, blijft de versnipperde harde realiteit aanwezig naast de constructieve dynamiek naar een Brussels Strategisch Plan.

Referenties

- BOUVERNE-DE BIE, M. & ROOSE, R. (2013). Het recht op hulp of het verdwijnen van een maatschappijproject? *Panopticon*, 34(3), 157-161.
- CLAES, B. (2012). *Herstel en Detentie. Een etnografisch onderzoek in de gevangenis van Leuven Centraal. Proefschrift ingediend met het oog op het behalen van de graad van doctor in de criminologische wetenschappen*. VUB.
- FLORE, V. & SNACKEN, S. (2007). *Studie m.b.t. het Justitieel Welzijnswerk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (niet gepubliceerd onderzoeksrapport).

JEUGDRECHT EN JEUGDHULP / JUVENILE JUSTICE AND YOUTH CARE (1)

Actualisatie van de Vlaamse regelgeving en recente evoluties juli 2013

Jan Bosmans^a

^a Sectorcoördinator voor Bijzondere Jeugdbijstand, Gezinsondersteuning en Kinderopvang, Vlaams Welzijnsverbond en vrijwillig wetenschappelijk medewerker, Instituut voor Sociaal Recht, Faculteit Rechtsgeleerdheid, K.U.Leuven.

Private voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg maken historische metamorfose door

Op 18 juli 2012 verscheen een rondzendbrief rond het opzet van een experimenteel modulair kader

binnen de bijzondere jeugdzorg gekoppeld aan het residentieel uitbreidingsbeleid 2013-2014. Deze rondzendbrief ligt aan de basis van een grootschalige en diepgaande hertekening van het hulplandschap. Het wijzigend Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Besluit van 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en subsidiën normen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand verscheen op 11 januari 2013 in het Belgisch Staatsblad. Centraal staan modulering, contextbegeleiding, sociaal ondernemerschap en een aangepaste financiering, gekoppeld aan een versterking van de resi-

dentiële capaciteit. Concreet betekent dit onder meer dat de opdeling van de voorzieningen in categorieën wordt verlaten. De volledige sector migreert naar een flexibele en gedifferentieerde zorgorganisatie. Zo wordt vanaf 2014 de overstap gemaakt naar een aanbod dat erkend, gesubsidieerd en aangestuurd wordt aan de hand van typemodules. Deze typemodules zijn:

- contextbegeleiding;
- contextbegeleiding in functie van autonoom wonen;
- dagbegeleiding in groep;
- verblijf;
- ondersteunende begeleiding;
- kortdurend (crisis)verblijf.

De overgang verloopt gefaseerd zodat, na eventuele bijsturingen, de volledige sector intreedt in de loop van 2014. Dat alles kadert ook binnen de ingeslagen weg naar een integrale jeugdhulp.¹ In januari 2013 vond een opstartdag plaats voor alle voorzieningen en verwijzende instanties die betrokken zijn bij de start van dit 'Experimenteel Modulair Kader'. Naast de omschakeling naar een experimenteel modulair kader, is er ook een uitbreiding van de residentiële capaciteit voorzien. In feite is dit een historische reorganisatiebeweging. In 2012 kwamen verschillende processen binnen Jongerenwelzijn samen: de versterking van het residentiële aanbod, de uitvoering van het vierde Vlaams Intersectoraal Akkoord, de regularisering van de projectwerking, het einde van de proeffase van de multifunctionele centra en de nakende opstart van de integrale jeugdhulp. Daarenboven formuleerde de Staten-Generaal Jeugdhulp een duidelijke toekomstvisie: participatie, modulering, contextbegeleiding en sociaal ondernemerschap. Ook de evoluties in de regelgeving inzake de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG) en de integratie van de centra voor integrale gezinszorg (CIG) vinden hierbij aansluiting.

Al deze processen zorgen voor een stroomversnelling naar een meer flexibele en multifunctioneel georganiseerde jeugdhulp en nopen tot een aangepaste regelgeving en financiering. Dit Experimenteel Modulair Kader (EMK) werd in 2012 inhoudelijk en juridisch voorbereid, in

intensief overleg met de sector. Daardoor werd het mogelijk om vanaf 2013, samen met de sector, een intensief traject tot een grondige hertekening van het jeugdhulplandschap uit te zetten. De ombouw van de opdeling van voorzieningen in erkenningscategorieën naar gemoduleerde organisaties heeft een grote impact op de cliënt, organisatie en verwijzer, maar ook op organisatorische, inhoudelijke en financiële domeinen. Aangezien het om een zeer ingrijpende beweging gaat, moet ook de besluitvorming kwaliteitsvol verlopen, in nauw overleg met de werkgevers- en werknemersorganisaties. Na positieve adviezen door de Inspectie van Financiën, het Raadgevend Comité van Jongerenwelzijn en de Raad van State, en de goedkeuring door de Vlaamse Regering, is de opstart van het EMK wettelijk vastgelegd in dit besluit.

Om het EMK zorgzaam en kwaliteitsvol te implementeren – met ruimte voor overleg, evaluatie en bijsturing – is gekozen voor een gefaseerde opstart. In een eerste fase stappen 62 organisaties mee in het verhaal, goed voor 74% van de capaciteit van private voorzieningen die konden instappen. Voor de private voorzieningen van de bijzondere jeugdzorg is dit ongetwijfeld de meest ingrijpende hervorming sinds veertig jaar.

Nieuw decreet IJH goedgekeurd op 3 juli 2013

Op 3 juli 2013 heeft het Vlaams Parlement het nieuwe (wijzigende) decreet integrale jeugdhulp, ingediend door de ministers Vandeurzen en Smet, goedgekeurd en plenair gestemd. Het Decreet integrale jeugdhulp hertekent het landschap van de jeugdhulp en formuleert nieuwe uitdagingen. Het doel is dat elke jongere met een probleem zo snel mogelijk de juiste hulp vindt. Door in te grijpen op de organisatie en de werking van de bestaande jeugdhulp, moet het nieuwe landschap overzichtelijker worden voor de cliënt maar ook voor de jeugdhulpverleners zelf. De Vlaamse Regering is immers van mening dat de hervorming van de jeugdhulpsector, waarmee al in 2004 van start is gegaan met het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp, een nieuwe impuls nodig had. In de vorige rubriektekst over de actualisatie van de Vlaamse regelgeving (2012) bespraken we reeds kort de belangrijkste wijzigingen die dit decreet

¹ <https://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/over-ons/integrale-jeugdhulp/>

aanbrengt aan de structuur en werking van de Vlaamse jeugdhulpverlening.

In zijn toelichting bij dit decreet vertrekt Minister VANDEURZEN van een aantal basisprincipes (zie Vlaams Parlement, Stuk 1952 (2012-2013) – Nr. 8). Ten eerste hebben ouders en jongeren recht op jeugdhulp. Uiteraard binnen de perken van de beschikbare middelen, maar binnen die krijtlijnen moet het beleid maximaal garanderen dat wie hulp nodig heeft, ook de gepaste hulpverlening krijgt.

Een tweede principe is dat hulpverlening nooit over de hoofden van ouders, kinderen en jongeren kan worden georganiseerd. Dat wordt in het ontwerp van decreet de vermaatschappelijking van de jeugdhulp genoemd, wat betekent dat er oog is voor wat mensen zelf al doen, zelf beter doen en zelf nog kunnen en willen doen. Een deel van het antwoord op de hulpvraag van ouders en jongeren ligt steeds bij hen zelf. Het beleid moet hen maximaal ondersteunen om de eigen krachten en die van de mensen die dicht bij hen staan aan te spreken en waar nodig te versterken.

Een derde principe is dat wie hulp zoekt, die ook snel moet vinden. Niemand mag verwachten dat elke hulpvrager zich de logica van de organisatie van de jeugdhulpverlening eigen maakt. Een ouder of een jongere moet op evidente plaatsen, dicht bij huis of in de nabijheid van de school, zijn vraag kunnen stellen en van daaruit verder geholpen worden. Dat is het principe van de brede instap: onder meer de CLB's, het aanbod van Kind en Gezin en de onthaalwerking van het algemeen welzijnswerk hebben als opdracht om informatie te verstrekken en samen met ouders, kinderen en jongeren te onderzoeken welke vragen ze hebben en wie hen daarbij kan helpen. De brede instap is hulpaanbod waar cliënten als antwoord op hun vraag niet te horen krijgen dat 'ze daarvoor niet bij hen moeten zijn'. Naast de brede instap is er een waaier aan meer gespecialiseerde hulpverlening waar ouders, kinderen en jongeren zelf rechtstreeks gebruik van kunnen maken.

Een vierde belangrijk principe is dat wie ingrijpende vormen van hulpverlening nodig heeft, recht heeft op een transparante behandeling van zijn vraag. Ingrijpende hulpvormen zijn

schaars en duur. Ze moeten niet alleen efficiënt ingezet worden, maar de toegang ertoe moet volgens heldere principes en afspraken verlopen. Daarvoor installeert het ontwerp van decreet één intersectorale toegangspoort voor alle vormen van hulpverlening die met een grote frequentie, intensiteit en duur worden ingezet. Ze werkt aan de hand van heldere werkingsprocessen waarvoor wie hulp zoekt, meer dan thans het geval is, weet waar hij aan toe is en wat hij kan verwachten. Ze start altijd met een aanmelding door een jeugdhulpverlener en volgens de principes van een interactionele vraagverheldering, wat inhoudt dat een probleem van een minderjarige nooit geïsoleerd wordt bekeken, maar dat altijd rekening wordt gehouden met de context waarin het zich voordoet en met de situatie waarin de minderjarige leeft en opgroeit.

Een laatste belangrijk principe is de hulpcontinuïteit. Gezinnen, kinderen en jongeren moeten ervan opaan kunnen dat hulpverleners goede afspraken maken als ze samenwerken. Ze moeten weten dat ze niet bij elke nieuwe hulpverlener opnieuw hun verhaal moeten doen als ze dat niet willen en ze moeten weten dat ze steeds bij iemand terecht kunnen als hun hulpvraag nog verder wordt onderzocht. Het is een steeds weerkerende verzuchting bij ouders en minderjarigen: zorg ervoor dat er geen breuken ontstaan tijdens het traject dat ze afleggen. Dit ontwerp van decreet geeft hulpverleners niet alleen die opdracht, maar bezorgt hun ook een aantal instrumenten.

Dit decreet treedt uiterlijk in werking op 1 maart 2014, de Vlaamse regering kan wel voor elk van de bepalingen de datum van inwerkingtreding vaststellen.

In het kader van het nieuwe decreet Integrale Jeugdhulp keurde de Vlaamse Regering nauwelijks tien dagen later (op 12 juli 2013) principieel een besluit goed over de oprichting en de werking van de toegangspoort en de gemandateerde voorzieningen en over de werking van de gerechtelijke jeugdhulpverlening in de regio integrale jeugdhulp Oost-Vlaanderen.

Dit besluit moet de regio Oost-Vlaanderen toelaten om in een periode van een zestal maanden het decreet op een beperkte schaal in uitvoering te brengen met het oog op mogelijke bijsturing

van processen om de inwerkingtreding in heel Vlaanderen zo efficiënt en kwaliteitsvol mogelijk te laten verlopen. Over dit besluit wordt nog advies ingewonnen bij de Raad van State. Er is voorzien dat dit besluit in werking treedt op 16 september.

Principiële goedkeuring door de Vlaamse regering van het uitvoeringsbesluit houdende de organisatie van de pleegzorg

De plenaire vergadering van het Vlaams parlement keurde een nieuw decreet voor de pleegzorg goed op 20 juni 2012. Met enige vertraging gaf de Vlaamse regering op 5 juli 2013 nu haar principiële goedkeuring aan een belangrijk uitvoeringsbesluit over de organisatie van de Vlaamse pleegzorg. Normaliter treedt dit in werking op 1 januari 2014. Dit besluit legt de basis voor een volledig nieuwe werking van de pleegzorg; het beschrijft niet alleen de typemodules en hun combinatiemogelijkheden (voor de ondersteunende, perspectiefzoekende en perspectiefbiedende pleegzorg), maar legt ook de opdrachten, taken, bevoegdheden en (samen)werking van de diensten voor pleegzorg vast. Naast de vergunningsvoorwaarden en de subsidiëring van de diensten komen ook de screening en attestering van de pleegzorgers, de vergoeding van de pleegezinnen en de oprichting van een partnerorganisatie van de pleegzorg aan bod.

Het voorontwerp van het decreet voor de organisatie van de preventieve gezinsondersteuning

Op 14 juni 2013 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van het decreet voor de organisatie van de preventieve gezinsondersteuning definitief goed. Dit voorontwerp zal nu ingediend worden in het Vlaams Parlement. (Aanstaande) gezinnen met kinderen worden in Vlaanderen door verschillende en soms zeer verscheiden actoren en sectoren ondersteund. De preventieve gezinsondersteuning die zich richt op het bevorderen van welzijn en gezondheid speelt hierin een cruciale rol. Preventieve gezinsondersteuning bestaat uit drie pijlers: preventieve gezondheidszorg, opvoedingsondersteuning en het bevorderen van sociale cohesie.

Dat er een veelheid aan actoren zich inzet in het domein van de preventieve gezinsondersteuning is een grote kracht, maar het potentieel wordt op dit moment niet voldoende benut. Dit komt door de versnippering, de huidige definiëring van rollen en taken, de manier waarop deze rollen en taken opgenomen worden, de financieringsmechanismen, de leemten in het aanbod en de gebrekkige invulling van de individuele en maatschappelijke noden.

De verdienste van het decreet opvoedingsondersteuning was dat opvoedingsondersteuning op de maatschappelijke agenda werd geplaatst. Daarnaast bleek uit de evaluatie van dat decreet dat opvoedingsondersteuning pas haar volledig potentieel zal bereiken als het aangeboden wordt op plaatsen waar ouders met kinderen al komen, het lokaal vorm gegeven wordt en het ingebed is in een breder geheel. Opvoedingsondersteuning is daarom een belangrijk onderdeel van het aanbod in de Huizen van het Kind. Het decreet opvoedingsondersteuning wordt bijgevolg opgeheven en zijn ambities worden ingeschoven in het nieuwe decreet. Dit betekent onder meer dat de opvoedingswinkels in dit decreet hun decretale basis zullen vinden, net als de inloopteams en ander aanbod inzake opvoedingsondersteuning.

De decreetgever wil, rekening houdend met dit alles, op inhoudelijk en organisatorisch vlak het maximum uit de preventieve gezinsondersteuning halen. Om deze ambitie te realiseren kiest de decreetgever voor een nieuw decreetaal kader, met name het 'decreet houdende de organisatie van de preventieve gezinsondersteuning'. Het decreet ambieert:

- het samenbrengen van actoren en aanbod;
- het stimuleren van samenwerking door concrete doelstellingen die ingaan op de lokale noden en geïntegreerd wordt in de dienstverlening;
- een kader voor kwaliteitsborging voor deze netwerken en de mogelijkheid om aan zorgafstemming te doen.

De decreetgever wenst dit te doen op een eerder regelluwe wijze. Het decreetaal kader is vooral gericht op het stimuleren en faciliteren van structurele verankering in een samenwer-

kingsverband 'Huis van het Kind', met voldoende aandacht voor de eigenheid van de actoren op het terrein.

De in het decreet beschreven gewenste praktijk van 'Huizen van het Kind' is geen uitvinding van de Vlaamse overheid. Huizen van het Kind/Family Centres zijn een bestaande praktijk

(internationaal, maar ook al in Vlaanderen en Brussel). Met het voorliggend decreet wil men de bestaande goede praktijk verder laten groeien en deze laten ontstaan waar ze slechts embryonaal of onbestaande is.

Op de website www.huizenvanhetkind.be vind je meer informatie over dit voorontwerp.

JEUGDRECHT EN JEUGDHULP / JUVENILE JUSTICE AND YOUTH CARE (2)

De nieuwe GAS-wet: impact op minderjarigen

Johan Put^a

^a Gewoon hoogleraar, Instituut voor Sociaal Recht (ISR) en Leuvens Instituut voor Criminologie (LINC), Faculteit Rechtsgeleerdheid, KU Leuven.

Sinds 1999 hebben de gemeenten de mogelijkheid een stelsel van gemeentelijke administratieve sancties (GAS) uit te werken en een overtreding van hun gemeentelijke reglementen strafbaar te stellen met dergelijke sancties. Door een wetswijziging van 2004 konden ook minderjarigen vanaf 16 jaar onder dat regime vallen.

Het regeerakkoord-Di Rupo¹ voorzag in een aanpassing en consolidering van dit systeem, inclusief verhoging van het bedrag van de boetes en verlaging van de leeftijd tot 14 jaar. De wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties (*Belgisch Staatsblad* 1 juli 2013), die in werking treedt op 1 januari 2014, geeft hieraan uitvoering.²

Het minste wat gezegd kan worden, is dat deze nieuwe wet het voorwerp is geweest van maatschappelijke discussie. Een van de kritiekpunten is de vrij breed omschreven mogelijkheid die de burgemeester krijgt om te beslissen tot een tijdelijk plaatsverbod (zie verder). Maar meer nog stond de positie van de jongeren centraal in het debat³, met een sterk gepolariseerd debat,

verdeeldheid binnen sommige politieke partijen, een erg geprikkelde minister en een als nooit voorheen gemobiliseerd middenveld van jeugd- en kinderrechtenorganisaties. Tegelijk werden incidenten en incidentjes van zowel overlastfeiten als onzinnige GAS-boetes breed in de pers uitgesmeerd, en verkondigden sommige burgemeesters halfslachtige boodschappen in de zin van: 'Goed dat de nieuwe wet en de leeftijdsverlaging er is, maar wij gaan er geen gebruik van maken'. Dat laatste valt evident nog af te wachten, het feit indachtig dat 'elk aanbod zijn vraag creëert'.

Naast de hoger aangehaalde mogelijkheid van het plaatsverbod, bevat de nieuwe wet (die nu niet langer een onderdeel vormt van de Nieuwe Gemeentewet, maar een zelfstandige GAS-wet is) nog wel enkele nieuwigheden. Voorbeelden hiervan zijn: de mogelijkheid om een identiek reglement aan te nemen in meergemeentezones en in de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest; de mogelijkheid om een protocolakkoord te sluiten tussen gemeente en parket betreffende het vervolgingsbeleid, de procedures en de keuze tussen strafsancities en GAS-sancities voor 'gemengde inbreuken'; de invoering van een 'GAS-register', d.i. een verplicht gemeentelijk bestand van de personen die het voorwerp hebben uitgemaakt van een administratieve sanctie of alternatieve maatregel (deze gegevens worden vijf jaar bijgehouden); de uitbreiding van de bevoegde 'vaststellende personen' tot provinciale of gewestelijke ambtenaren; de mogelijkheid om GAS-sancities in te schrijven voor een beperkt aantal verkeersinbreuken (stilstaan, parkeren, verboden toegang); een verhoging van de mo-

de aanpak van overlast. Bedenkingen bij en suggesties voor een integraal en onderbouwd overlastbeleid. *Panopticon*, 33(6), 552-563.

¹ http://premier.fgov.be/sites/all/themes/custom/tcustom/Files/Regeerakkoord_1_deember_2011.pdf, punt 2.8.2.

² Er is ook nog een bijhorende tweede wet, die de nodige technische wijzigingen aan de Jeugdwet van 8 april 1965 aanbrengt, maar deze wet was op datum van 25 juli 2013 nog niet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

³ Zie hierover ook COPS, D., PUT, J. & PLEYSIER, S. (2012). De GAS-wetgeving als instrument voor